

رمضان

ماه خدا و بهار تهذیب اخلاق

یا ایها الذین آمنوا کتب علیکم الصیام کما کتب علی الذین من قبکم لعلکم تتقون...
وان تصوموا خیر لکم ان کنتم تعلمون... شهر رمضان الذی انزل فیہ القرآن هدی
للناس و بینات من الهدی و الفرقان... (صدق الله العظیم)

صمت و جوع و سهر و عزلت و ذکر بدوام   نانامان جهان را کند این پنج تمام

بحث لازم

درباره فواید و منافع بهداشتی ، اجتماعی روزه سخن بسیار گفته شده است
ولی درباره ارزش معنوی و روحی آن بحث زیادی نشده ، و یا از محیط‌های خاصی
تجاوز نکرده است و شاید علت این امر این بوده که میلغین ما خواسته اند برای
تقریب اذهان مردم ، بیشتر بشرح خواص آن ، از نقطه نظر بهداشتی و اجتماعی و
اقتصادی ! بپردازند.

و بهر صورت ما فعلا تا آنجا که امکانات و صفحات مجله اجازه میدهد با عنوان
ساختن شعر: «صمت و جوع...» که مضمون آن مأخوذ از اخبار وارده در پیرامون این
پنج اصل حیاتی است. نخست درباره جوع «روزه» و بعد در پیرامون چهار اصل دیگر،
بطور اجمال بحث خواهیم کرد و امیدواریم مورد توجه آنهایی قرار گیرد که در
دستورات اسلام بیشتر و قبل از همه حقیقت را میجویند نه منافع مادی محض!...
روزه عامل اصلی تکامل انسان:

خلقت انسان برای استفاده از لذات مادی نیست . و از نقطه نظر طرز فکر

اسلام، مادیات بطور کلی، جز از لحاظ آلیت و طریقت ارزش دیگری نمی تواند داشته باشد و بهیچوجه هیچ نتیجه مادی، در مکتب اسلام «هدف زندگی» شمرده نشده است. اگر انسان تنها برای این خالق میشد که در دنیا خوش باشد؛ و از لذات مادی استفاده کند، برای افراد متفکر قابل قبول نبود که این امر، امری عقلائی باشد...

تا چه رسد بشناسائی مبده خلقت حکیم که برتر از خیال و قیاس و وهم می باشد.

پس انسان، این موجود نشناخته‌ای که نمونه کامل خلقت و مظهر کمال تمام مخلوقات کره زمین بوده و با اصطلاح اشرف مخلوقات و خلیفه خدائی است، برای یک هدف بسیار عالی و زندگی جاودانه و برای ارتقاء و نیل به درجه کمال حقیقی خلق شده که قرآن مجید آن را در یک جمله کوتاه و عمیقی این طور بیان می کند: «وما خلقت الجن و الانس الا لیهبدون» که در تفاسیر به «لیهرفون» تفسیر شده است.

پس انسان برای شناخت حقیقت هستی خلق شده، نه برای استفاده از امور مادی... و یک زندگی موهوم و غیر ابدی... و برای همین منظور انبیاء و سفراء فراوانی از جانب خدا مبعوث شده اند. که بشریت را از گرداب جهل و ظلمت مادیات نجات دهند.

و عبارت دیگر: تکامل انسان وقتی به مرحله عمل و تحقق میرسد که انسان در مکتب های آسمانی تربیت و پرورش یابد، و اگر یک راهنمای خدائی نباشد مسلماً انسانها، از انسانیت چیزی جز «نام» نخواهند داشت.

عالی ترین و جامع ترین مکتب آسمانی و ارشادی که از بدو خلقت تا با امروز، و از امروز تا روز «رستخیز» بوجود آمده است. مکتب جهانی اسلام است که استفاده مشروع از مادیات را هم برخلاف مکتب های تربیتی رهبان پرور و قیاس ساز، آزاد کرده و فرموده است: «قل من حرم زینة الله التي اخرج لعباده والطيبات من الرزق قل هي للذين آمنوا في الحيوۃ الدنيا خالصۃ يوم القيمة كذلك نفصل الايات لقوم يعلمون» (سوره اعراف. آیه ۳۲).

و در جای دیگر فرموده است: طه، ما انزلنا عليك القرآن لتشقى الا تذكرة

لمن یخشی ، (سوره طه آیه ۳۱ و ۳۰)

شواهد مابرای اثبات این موضوع ، درقرآن مجید و اخبار و سیره رسول الله
و ائمه هدی (ع) زیاد است، که برای رعایت اختصار از نقل آن صرفنظر میشود .

فلسفه روزه ماه رمضان !:

فلسفه وجوب روزه ماه رمضان ، قبل از همه فواید متصوره، که البته مامنکر نیستیم که
آنها هم مورد توجه شارع اسلام بوده اند در مرحله اول برای این بوده که در عرض یکماه
انسان را از حسیض مادیت و کثافات و آلیشهای مادی حاصله یازده ماه ، در عرض سال پاک
ساخته و با محدود ساختن شهوترانی های مشروع (خوردن و آشامیدن ...) و با کنترل
خواستهای نفسانی انسان سرکش ، او را متوجه عالم دیگری ، بالاتر از عالم ماده، که
حتی تصور کیفیت آن برای ما مردم مادی مشکل است. بسازد و در پیچه ای از جهان روح،
دنیا ی معرفت و حقیقت را بروی او بکشد .

اساسی ترین و نزدیکترین راههای تکامل انسان ، تهی بودن شکم و معده و
عاری شدن سلولها از آلیش مادی است . و درباره همین موضوع وارد شده است که
«جوف ترنی شکم تهی دار تا مرا به بینی!»

و در حدیث لیلۃ المعراج است که «... یا احمد لو ذقت حلاوة الجوع والصمت والخلوة
وما ورثوا منها . قال یارب ما میراث الجوع؟ قال الحکمة وحفظ القلب والتقرب
الی والحزن الدائم وخفة المؤمنة بین الناس ولا یبالی عاش یمیر او بعیر .
یا احمد هل تدری بای وقت یتقرب العبد الی؟ قال لا یارب . قال اذا کان جائعا
او ساجدا . . . » (۱)

یعنی اگر از آثار شیرینی گرسنگی و سکوت و خلوة با خدا چشیده بودی؟ گفت
یارب! میراث و آثار گرسنگی چیست؟!

فرمود حکمت و حفظ قلب و نزدیکی بمن و حزن دائمی (مقصود مقام خاصی است) ..
یا احمد میدانی که در چه وقتی بندگان بمن بمن نزدیک میشوند؟ در وقتی که

گرسنه و یادرسجده باشند . . .

والبتّه اخبار در این باره با اندازه ایست که نقل آنها برای ما امکان پذیر نیست ، ولی
دوسه روایت از امیرالمؤمنین علی علیه السلام بمناسبت موضوع نقل میکنیم .

قال : «صیام ایام البیض من کل شهر یرفع الدرجات و یعظم المثوبات» روزه
ایام بیض (۱۳ و ۱۴ و ۱۵) هر ماه موجب رفعت درجات و بزرگی اجرها میشود .

«صوم النفس عن لذات دنیا نفع الصیام»

خودداری نفس از لذتهای دنیا بهترین صومهاست .

«صیام القلب عن الفکر فی الاثام افضل من صیام المرء عن الطعام»

خودداری قلب از فکر در گناهها ، بهتر است از پرهیز مرد از طعام . . .

شیخ سعدی در این باره گوید .

اندرون از طعام خالی دار تا در او نور معرفت بینی

تهی از حکمتی ، بعلت آن که پری از طعام تا بینی

مبارزه با هوی و علائق مادی :

در کتب اخبار و احادیث و ادعیه مأثوره و مباحث عرفانی و حکمت عملی ،

شرط اساسی نیل بمقامات عالیّه و تکامل انسان را مخالفت با هوا و هوس و آزادی و دل نیستن

بعلائق مادی میدانند . قرآن مجید در این باره میفرماید :

«و اما من خاف مقام ربّه و نهی النفس عن الهوی فان الجنة هی المأوی

حضرت رسول مجاهده بانفس را «جهاد اکبر» معرفی میکنند و علی علیه السلام می

فرماید : «جهاد الهوی ثمن الجنة» .

جنگ با هوا و هوس بهای بهشت است .

و باز میفرماید : جاهد شهواتك و غالب غضبک و خالف سوء عاداتك אזك لنفسك

و تکمل عقلک و تستکمل ثواب ربک (۱)

باشهوت و خواهش نفست مبارزه کن ، بزخمت چیره شو ، و برخلاف خوی زشتت

باش تا نفست را با کیزه کنی و عقلت را کامل نمایی و از پروردگارت نواب و بهره کاملی ببری.
 شیخ الرئیس ابن سینا در این باره میگوید :

اذا شئت ان تعیمی فمت عن علائق   من الحس خمس نم عن مدر کاتها
 و قابل بوجه النفس مرآت عقلها   و ذاك حیاة النفس بعد مماتها

آنها میگوید که در این وادی قدم زده اند و با اصطلاح تجربه و آزمایش کرده اند میگویند که اگر انسان بتواند از تعلقات و قیودات مادی رهایی یافته و احکام اسلام را موبو عمل کند . بمقامی میرسد که تعریف حالات خوش آنرا ؛ نه زبات میتواند بیان کند و نه قلم قدرت شرح دارد . مرحوم ملاحسن فیض کاشانی فقیه و عارف معروف این عالم را چنین توصیف میکنند .

علم رسمی از کجا ، عرفان از کجا ؛	دانش فکری کجا ، وجدان کجا ؛
عشق را با عقل نسبت کی توان	شاه فرمان ده کجا در بان کجا
دوست را داد آن نشان ، دید این عیان	در حقیقت این کجا و آن کجا
کی دل بی عشق بیند روید دوست	قطره خون از کجا عمان کجا
درد ما را عشق درمان میکند	عشق نبود ، درد در درمان کجا
عشق این را این و آنرا آن کند	گر نباشد عشق این و آن کجا
هم سرما عشق وهم سامان ما	عشق اگر نبود سر و سامان کجا
عشق خانمان هر بی خانمان	فیض رابی عشق . خانمان کجا

فیض بعد راه این راه را در ضمن یک رباعی بمانشان میدهد :

از نور نبی واقف این راه شدم	و ز مهر علی عارف الله شدم
چون پیروی نبی و آتش کردم	ز اسرار و حقایق همه آگاه شدم

پس تنها راه ، برای معرفت حق ، راهیست که رسول خدا و ائمه هدی (س) بمانشان دادند ، و چنانکه گفتیم یکی از ارکان مهمه آن روزه ماه رمضان است زیرا بسیار بدیهی است که اراده و نفس سرکش را جز روزه تحت اختیار عقل ، نمیآورد ، و این روزه است که جبراً عنان نفس و هوی و هوس را میکشد و از طغیان باز میدارد . اینست راهی که

مکتب جهانی ما برای تکامل انسان و معرفت نفس نشان داده است ، و اکنون بهار آن فرا رسیده است . بکوشیم تافرست از دست نرفته ؛ بکوشیم در این بهار اکسیری بدست بیاوریم که در عرض ۱۱ ماه دیگر ما را شاداب و زنده نگهدارد . . . و بکوشیم که نفس خود را همیشه بهار کنیم و نگذاریم که دوره بهار ما ، زود تبدیل بدوره خزان شود .

و برای این موضوع مهم هم باز به راه ها نشان داده اند . . . که بهترین آنها شب زنده داری است خصوصاً در ماه مبارک رمضان (که انشاء الله مفصل در باره آن بحث خواهد شد) آری شب زنده داری توأم باناله و دعا . . . دعا های مانوره . . . دعاهائی که ائمه ما که ارتباط تامی با عالم دیگر داشتند ، گفته اند . . . ما هم هم زبان آنها بشویم و بگوئیم « از ابن عباس روایت شده که حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم روز ۱۸ ماه رمضان اینطور دعا میکرد » :

« اللهم نبهني فيه ليركات اسحاره ، و نور فيه قلبي بضياء انواره ، و خذ بكل اعضائي الى اتباع آثاره ، بنورك يا منور قلوب العارفين » .

و در مناجات « خمسة عشر » (آخر مناجات المریدین) چنین بخوانیم :
 « و لك لاسواك سهري و سهاري و لقاءك قره عيني و وصلك مني نفسي و اليك شوقى و فى محبتك و لمى و الى هواك صبايتى و رضاك بغيتى و رؤيتك حاجتى و جوارك طلبى و قربك غاية سؤلى و فى مناجاتك روحى و راحتى و عندك دواء علتى و شفاء غلتى و برد لوعتى . . . يا نعيمى و جنتى و يادنياى و آخرتى يا ارحم الراحمين » و در « مناجات العارفين » هم چنین :

« الهى فاجعلنا من الذين ترسخت اشجار الشوق اليك فى حدائق صدورهم . . . قد كشف الغطاء عن ابصارهم و انجلت ظلمة الريب عن عقائدهم . . . و قرت بالظر الى محبوبهم اعينهم . . . » . . .

گذشته از این مسئله مهم حیاتی . ماه رمضان درسهای زیادی از جمله درس

« تعاون اجتماعی » را به ما می آموزد (این بحث را در آینده نزدیک مورد بررسی قرار میدهیم) و تئیکه عید فطر رسید و همه مسلمانین « فطریه » خود را حاضر و در مساجد و مراکز تجمع اسلامی جمع شدند در سهای دیگری بما آموخته میشود :

۱- وجوب فطره دادن در آخر ماه رمضان . نمونه ایست از لزوم تعاون اجتماعی و خدمت به خلق و دستگیری و مواسات که از لوازم انسانیت است .

۲- نماز عید فطر ، مظهریست از عبادت اجتماعی ، و برای لغو هر گونه امتیازات طبقاتی و برتری های نژادی و احساسات ناسیونالیستی ، برای عقد برادری و برابری

۳- توجه دسته جمعی بسوی خدا ، بمداز یکماه ریاضت و نفس کشی شاهد صادقست برای لزوم توجه بیک مبدء ، و داشتن یک هدف و یک فکر ، و یک راه . . .

از خدا بخواهیم که از توفیقات و فیوضات ماه خود ، ما را بی بهره و محروم نسازد

« فانه غفور رحیم » .

کتابخانه مجله « حکمت »

این دو کتاب نفیس بکتابخانه مجله رسیده

۱- تفسیر سوره مبارکه یس تألیف دانشمند محترم حضرت حجة الاسلام آقای میرزا محمد مسائلی اردبیلی که بسعی و اهتمام جناب آقای بیدار کورائیمی در یکصد و نه صفحه با کاغذ اعلی و جلد شمیم بطبع رسیده قیمت هم - ۳۵ - ریال

۲- پنج مقاله تشدید تألیف دانشمند محترم و نویسنده فاضل جناب آقای علی اکبر تشدید مدیر مجله تاریخی که در جواب بعضی بانوان متجدد میباشد در ۹۳ صفحه با کاغذ گاهی بطبع رسیده و قیمت ۱۰ ریال خواندن این دو کتاب گرانمایه را بچویندگان حق و حقیقت توصیه می نمائیم